

א. מודליני

המנגן על צ'ילו (אוסף ד"ר אלכסנדר, פריס)

מודליני! — מבצבץ מכל תמונה, מכל סקיצה, מכל רישום. את ציורו בכל עצמיותו יש להשיג באותו האופן המיוחד, המבדיל אותו מיתר הציירים, בני דורו: הקו, הצבע, הרישום והציור גופא. תמיד גם ישארו הרישום והציור ביצירתו, כשתי רשויות נבדלות, שרק אי-שם באין סופי מתאחדות אחדות שלמה... ואף על פי כן, הן יחדו מהוות הרמונידי, ממלאות אחת את חברתה. כאן גם סודו הגדול של מודליני, היודע באופן מפליא להשליט את הרישום בכל יצירתו מבלי להזיק לציוריות. כן גם הדין ביחס לקו והצבע. הלא איש לא יכחיש, שהקו המארך, הנמשך, המתפתל בכל פנוקיו הוא השולט ביצירה, וכלעומת זה בא הצבע בכל רעידתו, בכל חומו ולהבו. כי בקש מודליני להביע על ידי הצבע את אשר לא יוכל באמצעות הקו ולהפך. נדמה, שאף על פי שמודליני משפע מן הפלסטיקה הכושית ואף מן הציור של בני דורו בכלל, לא יכול היה לשכוח את תלמודו בין כרגלי בתי אולפנא באיטליה. יותר מדי חיה בו הרוח האיטלקית, רוח הרינסנסה האיטלקית, שיסודה באידיאליזציה של העצם. אם גם מודליני הגיע והגשים את האידיאליזציה הזאת באמצעים אחרים, ברי, שאת אשר למד בין כתלי בתי הנכאת באיטליה לא הניח לו להסחף במאה אחוז עם הזרמים הקובסטיים או אחרים. לא פעם פה ושם מבצבצת השפעת הקוביסמוס. ויתר על כן, הוא היה איש הנפשיות, והרגשנות והסערה, שלא הניחו לו לקפוא על השמרים, לא הפקירו אותו בידי צורתיות נפרזת של מאה ועשרים אחוז. כגון הקוביסמוס.

לבטיו הדריכו את מנחתו הוא נדמה, כסנה בוער שאינו אוכל, מתלקח בשלהבתו ובחפושיו ללא שקט אחר אמצעי בטוי — והגיע לבסוף אל חוף הציור.

עתה התמסר כולו לציור. רושם. מצייר, מכין סקיצות בשכרון התמסרות ומתוך שכרות, כמו בקש ביצירתו למצוא שכחה מפני דבר מה מבהיל ומאיים. ושמא הרגיש, שלא יאריך ימים? נדמה היה שכולו שוגה ברעיון של התבטאות מהירה. היאוש אכל אותו. רק בכוהל מצא נחמה. כל חייו דמו כאכזבה... בני דורו לא הכירו בו. מיואש רץ ברחובות פריס מבקש שכחה, ולא פעם מכר תמונה בעד פת לחם או ארוחת צהרים. ואין בכך משום פלא. שמספר גדול של תמונותיו נמצא אחר מותו בידי מלצרים מכל המינים.

דוקא מתוך שכרות זו, שהיה בה לא פעם שכרון יצירה, היה מודליני יוצר ללא הפסקה. מעלה על הבד ללא ליאות תמונות לעשרות ולמאות. מכאן גם אולי השטחיות בכמה מתמונותיו. אי יכולת להתרכז סביב ליצירתו, כי היה מהלך כטרופ מנוחה. רגשני, מתלהב, מבקש שכחה תוך ספרי שירה, פילוסופיה של שפינוזה, יהקומידיה האלהית של דנטה. ושוב חוזר אל יצירתו, משוקע כולו תוך תוכה.

ואמנם יצירתו היא פרק מיוחד בציור של זמננו. נראים בו כל הסמנים, אשר שלטו במקצוע אמנותי זה בדור האחרון ואף על פי כן — עצב דבר מה מיוחד ביצירתו, שיתכן לקרוא לו בשם: